

УДК 330.142.26: 658.15.011.4

В. Г. Гончарова,
к. держ. упр., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Запорізький національний університет
ORCID ID: 0000-0001-5556-7192

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.13—14.54

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ПОВ'ЯЗАНИМИ ОСОБАМИ

V. Goncharova,
PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor
of accounting and taxation, Zaporizhia national university

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE AUDIT OF RELATED PARTIES TRANSACTIONS

У статті розглядаються у функціональній площині операції з пов'язаними особами, які за деяких обставин потенційно можуть призвести до більш високого ризику суттєвих викривлень фінансової звітності, ніж інші операції з третіми сторонами у міжсуб'єктному орієнтаційному процесі. Зазначено, що для аудиторів є важливим сформулювати набір ідентифікованих недоліків щодо операцій із пов'язаними особами, оскільки такі операції розглядаються як зона високого ризику, що впливає на модифікацію аудиторської думки. У статті обґрунтовано дієві аудиторські процедури, які розроблені у відповідь на оцінені ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок операції з пов'язаними сторонами. Виокремлено проблемні сфери та потенційні показники наявності відносин та операцій з пов'язаними сторонами, які не розкриті у фінансовій звітності клієнта. Запропоновано методичний підхід, що передбачає впровадження п'яти етапів щодо аудиту операцій із пов'язаними сторонами, який забезпечують розуміння та виконання аудиторських процедур реагування на виявлені ризики, що створюють середовище для якості аудиту.

This article addresses in a functional area to related party transactions that, in some circumstances, could potentially lead to a higher risk of material misstatement of financial statements than other transactions with third parties in an inter-entity oriented process. The wide variety of contexts in which related-party transactions occur suggests that it is important for auditors to form a set of identified deficiencies in related party transactions, whereas such transactions considered as a high-risk area that affects the modification of the auditor's opinion. The article substantiates effective audit procedures that responds to the assessed of material misstatement risks of financial statements as a result of related party transactions. In addition, it includes the problem areas and potential indicators of relationships and transactions with related parties that are not disclosed in the financial statements of clients. The audit practice in European countries shows that most of the grounds for modifying the audit opinion related to the concealment (non-disclosure) of related parties and transactions with them, including those related to payments to senior staff, lease transactions, etc. used by companies as an incentive to manage profits, which increases the likelihood of significant misstatement in the financial statements. That is, a modification of the auditor's opinion is the auditor's response to higher audit risks. Proposed methodological approaches to the audit of related party relationships and transactions, based on five stages to strengthen audit quality in this area. It highlights the critical importance of planning the audit of related party relationships and transactions, the need to involve the entire audit team in this, to assign staff with the appropriate level of experience to audit this area and upfront discussions with the client to identify related parties. A key part of the planning process is

assessing the risk of material misstatement associated with related party relationships and transactions. This article highlights potential indicators of the existence of related party relationships and transactions. It also looks at understanding companies' internal controls, which identify related parties and record related party transactions, designing procedures to respond to identified risks and performing completion procedures. In response to the expectations of potential users of companies' financial statements, auditors should improve the quality of audit procedures in order to obtain appropriate and sufficient evidence of related party relationships and transactions to develop the information component.

Ключові слова: пов'язані сторони, операції з пов'язаними сторонами, розкриття інформації, зовнішній аудитор, аудиторські процедури, аудиторські докази, аудиторський звіт, аудиторська думка, модифікована аудиторська думка.

Key words: related parties, related party transactions, disclosure, external auditor, audit procedures, audit evidence, audit report, audit opinion, modified audit opinion.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Управлінські рішення доволі часто приймають в умовах інформаційної невизначеності, викривлення інформації чи витоку конфіденційної інформації. Враховуючи низку проведених державою глобальних реформ, пов'язаних із гармонізацією законодавства у сфері аудиту до вимог європейського законодавства, неможливо оминати питання необхідності ідентифікації відносин та операцій з пов'язаними сторонами та впливу не розкриття у фінансовій звітності цих операцій. Адже надання суб'єктом господарювання достовірної інформації, яка наводиться у фінансовій звітності, є по суті ефективним механізмом для отримання аудитором обґрунтованої впевненості у тому, що результати аудиту відповідають умовам завдання у кореляції з підвищенням рівня розуміння зацікавленими сторонами основних причин ідентифікованих недоліків з пов'язаними сторонами.

Реалії сьогодення до аудиту операцій із пов'язаними сторонами направлені в основному на теоретико-методичний процес виконання вимог концептуальної основи фінансової звітності до розкриття операцій та дотриманням вимог законодавчих та нормативних актів щодо операцій з пов'язаними особами. Суб'єкти господарювання повинні надати (фінансовий) узагальнений огляд цих операцій, які відбулися у звітному періоді. Зовнішній аудитор під час аудиту фінансової звітності в свою чергу повинен отримати належні та достатні докази щодо того, наскільки справедливі розкриття операцій із пов'язаними сторонами та ці операції не вводять в оману користувачів.

Відаючи належне наявним науково-прикладним здобуткам, є гостра проблема такого підходу, оскільки вважається, що він недостатній для оцінювання ризику отримання приватних вигід від компанії пов'язаними особами, завдаючи шкоди іншим зацікавленим сторонам, зокрема, міноритарним акціонерам. Тому результативні та належно сплановані й виконані аудиторські процедури, які розроблені у відповідь на оцінені ризики суттєвого викривлення фінансової звітності можуть допомогти пом'якшити або навіть подолати негативні наслідки певних видів операцій із пов'язаними сторонами для користувачів фінансової звітності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Авторами переважної більшості наукових робіт, які присвячені темі аудиту відносин та операцій з пов'язаними особами є взагалі зарубіжні науковці та окремі вітчизняні дослідники. Серед яких, зокрема Немченко В.В., Редько О.Ю. [4], Christoph Van der Elst [1], Michele Pizzo [2] та інші. Сучасні науковці присвячують дослідженню важливості ідентифікації аудитором відносин та операцій з пов'язаними сторонами, впливу не розкриття у фінансовій звітності цих операцій на думку аудитора та рішення користувачів фінансової звітності. У таких умовах особливої актуальності набувають питання щодо застосування дієвих аудиторських процедури, які розроблені у відповідь на оцінені ризики суттєвого викривлення фінансової звітності для подолання негативних наслідків певних видів

операцій із пов'язаними сторонами для користувачів фінансової звітності. Отже, необхідність розбудови організаційно-методичних підходів до аудиту операцій із пов'язаними сторонами буде сприяти обґрунтованості аудиторської думки та підвищенню якості аудиту в цілому.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження теоретико-методичних підходів до аудиту операцій з пов'язаними сторонами з подальшим обґрунтуванням дієвих аудиторських процедур у функціональній площині розкриття операцій з пов'язаними сторонами для формування належної аудиторської думки у міжсуб'єктному орієнтаційному процесі.

РЕЗУЛЬТАТИ

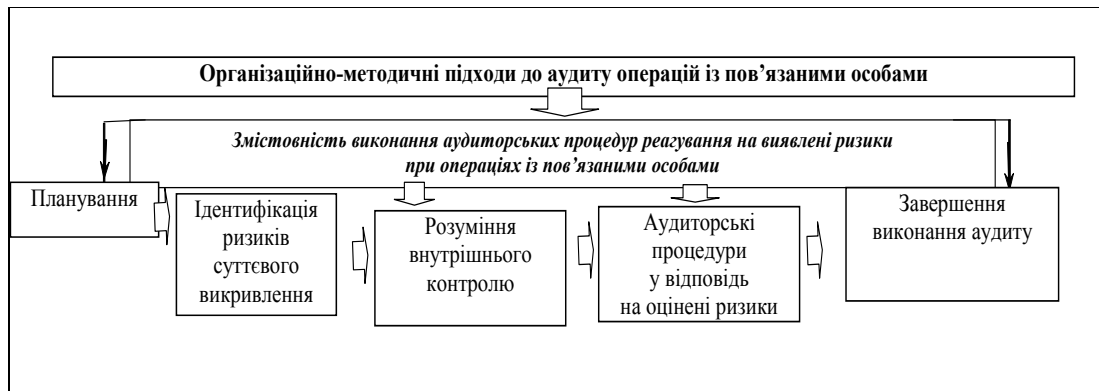
Однією з пропозицій Європейської Комісії (European Commission) щодо вирішення цієї проблеми була реалізація альтернативної стратегії для операцій із пов'язаними особами, шляхом надання мандату незацікавленого корпоративного органу на затвердження відповідної операції з пов'язаними особами. В Україні поки що такої ініціативи немає. Однак із європейського досвіду відомо [1], що ця пропозиція все ж таки не сприяє подоланню головного недоліку операцій із пов'язаними особами — неналежного розкриття. Слід зазначити, що у деяких країнах зовнішній аудитор вже використовується для надання спеціального звіту щодо операцій з пов'язаними сторонами. Вважаємо, що ця практика ймовірно може також незабаром бути використана й в Україні. Наприклад, у Франції зовнішній аудитор повинен подати спеціальний звіт щодо операцій з пов'язаними сторонами загальним зборам акціонерів з повідомленням мотивів, що виправдовують вигоди від угоди із пов'язаними сторонами відповідно до пояснень ради директорів [6; 7]. Аналогічно такий вид звітності надається і в Чехії, і в Бельгії. За цих обставин зрозуміло, що питання якісного аудиту відносин та операцій із пов'язаними сторонами постає під українськими аудиторами як ніколи. Таким чином, саме від залученого зовнішнього аудитора залежить отримання обґрунтованої впевненості, що здійснені операції із пов'язаними сторонами є економічно обґрунтованими та відповідно розкриті у фінансовій звітності компанії. Фінансова звітність, щодо якої аудитором надана аудиторська думка, підвищує довіру користувачів фінансових звітів, оскільки аудит зменшує інформаційні ризики, що містяться у фінан-

совій інформації, яка надається управлінським персоналом, та зменшує асиметричність інформації між керівництвом та іншими зацікавленими сторонами. Модифікація аудиторської думки впливає на фінансові обмеження і призводить до інформаційної асиметрії. Компанії можуть зменшити асиметрію інформації, розкриваючи конкретні обсяги видів операцій та відносин з пов'язаними сторонами та іншої інформації, яка вимагається концептуальною основою фінансового звітування. Міжнародний стандарт аудиту (МСА) 550 "Пов'язані сторони" [5], надає довідки, пояснення та вказівки щодо обов'язків та процедур аудитора щодо пов'язаних сторін під час проведення аудиту фінансової звітності. МСА 550 розширює процедури, які відповідно до МСА 315 (переглянутий) "Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища" [5], МСА 330 "Дії аудитора у відповідь на оцінені ризики" [5] та МСА 240 "Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності" [5] застосовуються під час оцінювання ризиків суттєвого викривлення і пов'язаних дій, які стосуються відносин та операцій з пов'язаними сторонами. МСА 550 визначає мету аудитора розглянути фактори ризику шахрайства (якщо такі є), що виникають внаслідок операцій з пов'язаними особами, які мають значення для виявлення та оцінки ризиків суттєвих викривлень внаслідок шахрайства, а також зробити висновок про те, що фінансова звітність представлена справедливо та не вводить в оману, оскільки на це впливають також відносини та операції з пов'язаними особами.

Слід відмітити, що відповідно до МСА 550, пов'язана сторона (related party) — сторона, яка є однією з таких: (1) пов'язаною стороною, як визначено у застосовній концептуальній основі фінансового звітування; або (2) де застосовна концептуальна основа фінансового звітування встановлює мінімальні (нечіткі) вимоги до пов'язаної сторони або не встановлює їх взагалі, тоді пов'язаною стороною є:

а) фізична особа або інший суб'єкт господарювання, який здійснює контроль чи суттєвий вплив безпосередньо або опосередковано через одного або кількох посередників на суб'єкт господарювання, що звітує;

б) інший суб'єкт господарювання, над яким суб'єкт господарювання, що звітує, здійснює контроль чи має суттєвий вплив безпосередньо або опосередковано через одного або кількох посередників; або

Рис. 1. Організаційно-методичні підходи до аудиту операцій із пов'язаними особами

Джерело: за пропозиціями автора.

с) інший суб'єкт господарювання, який перебуває під спільним контролем разом із суб'єктом господарювання, що звітує, через: спільного контролюючого власника (власників); власників, які є близькими родичами; або спільний ключовий управлінський персонал.

Зазначимо, що МСБО 24 "Розкриття інформації про пов'язані сторони" [6], передбачає вимоги до розкриття відносин між пов'язаними сторонами. Зокрема, серед іншого, МСБО 24 вимагає розкриття компенсації провідному управлінському персоналу компанії. Провідний персонал визначається як "ті особи, які безпосередньо або опосередковано мають повноваження та є відповідальними за планування, управління та контроль діяльності суб'єкта господарювання, зокрема будь-який директор (виконавчий чи інший) цього суб'єкта господарювання". Примітки до фінансової звітності, окрім іншого, повинні містити інформацію про короткострокові виплати, довгострокові виплати, виплати при звільненні, виплати на основі акцій та виплати після закінчення трудової діяльності провідному управлінському персоналу. Таким чином, оскільки операції з пов'язаними особами пов'язані з деякими додатковими ризиками, то аудитори, як правило, реагують певними способами. Зокрема аудитори мають більше шансів надати модифіковану аудиторську думку, коли існує ймовірність суттєвого викривлення фінансової звітності, порушення якості аудиту та незалежності аудиторів.

Практика аудиторів європейських країн демонструє, що більшість підстав для модифікації аудиторської думки, пов'язані із приховуванням (не розкриттям) пов'язаних осіб та операцій з ними, у т.ч., пов'язаних із виплатами провідному персоналу, операцій оренди

тощо, що використовується компаніями у якості стимулювання до управління прибутком, що збільшує ймовірність суттєвого викривлення у фінансовій звітності [4]. Тобто модифікація аудиторської думки є реагування аудитора на більш високі аудиторські ризики.

Нами запропоновано методологічні підходи до аудиту операцій із пов'язаними особами, що базуються на п'яти етапах розуміння аудитором структури системи внутрішнього контролю та врахування ступеню її практичної реалізації в системі управлінні, з використанням таких дієвих процедур аудиту, як планування, ідентифікація ризиків суттєвого викривлення, розуміння внутрішнього контролю, аудиторські процедури у відповідь на оцінені ризики, завершення виконання аудиту операцій із пов'язаними особами, що впливають на якість середовища контролю суб'єкта господарювання. Вони встановлені в контексті підходу, що вимагається МСА 550, який підкреслює надзвичайно важливе значення планування аудиту операцій з пов'язаними сторонами, необхідності залучення до цього всієї аудиторської групи, персоналу відповідного рівня досвіду для аудиту цієї сфери та попередніх обговорень з клієнтом для виявлення пов'язаних сторін (рис. 1).

Результати дослідження доводять, що ці п'ять потенційно-факторних елементів, що спрямовані на підвищення якості аудиту відносин та операцій із пов'язаними особами, забезпечують розуміння та виконання аудиторських процедур реагування на виявлені ризики.

Етап 1. Планування

Вважаємо за доцільним, що планування аудиту відносин та операцій з пов'язаними сторонами слід починати з актуальної (оновленої) наявної інформації та отримання переліку пов'язаних сторін від клієнтів. Формування за-

питів до керівництва про зміни за попередній період, про характер відносин, про те, чи були укладені будь-які операції, а також про тип та цілі операцій із пов'язаними сторонами. Аудитору необхідно переконатись, що клієнт розуміє, хто або що пов'язано з ним, і чому необхідно дотримуватись відповідних вимог щодо розкриття інформації. Аудитору необхідно обрати потрібною уповноважену особу клієнта, яка зможе відповісти на запитання.

Планування має включати можливість швидкого реагування на будь-які труднощі, що виникають у членів аудиторської групи. Всі члени аудиторської групи мають бути належно поінформовані про відносини та операції із пов'язаними сторонами та ризики суттєвих викривлень у зв'язку з шахрайством або помилками, які можуть виникнути внаслідок таких операцій.

Зазвичай саме на етапі отримання від управлінського персоналу переліку пов'язаних осіб, аудитори не достатньо застосовують професійний скептицизм, плануючи аудит відносин та операцій із пов'язаними особами. Вважаємо, що після отримання переліку пов'язаних осіб та розкриттів операцій з ними управлінським персоналом, аудиторській групі необхідно ретельно планувати не тільки аудит операцій та відносин із визначеними управлінським персоналом пов'язаними сторонами, а й належно координувати роботу аудиторів у напрямку ідентифікації відносин та операцій із пов'язаними сторонами, які управлінській персонал не ідентифікував, зокрема перевіряючи операції з продажу, придбання, дебіторської та кредиторської заборгованості, облік яких відрізняється від операцій, які здійснюються на звичайних умовах.

Етап 2. Ідентифікація ризиків суттєвого викривлення і пов'язані дії

Слід зауважити, що команда з аудиту має фокусуватися на ризику суттєвого викривлення, який може виникати із відносин з пов'язаними особами. З цією метою необхідно врахувати таке. Аудиторській групі необхідно зрозуміти характер, розмір та складність бізнесу та використати структуру документообігу, або іншого запровадженого клієнтом елементу системи внутрішнього контролю для виявлення пов'язаних сторін та відносин між клієнтом та пов'язаними сторонами [4].

Під час проведення аудиторських процедур необхідно уважно ставитись до показників існування нерозкритих пов'язаних сторін або операцій із пов'язаними сторонами. Від аудиторів вимагається розгляд впливу нерозкритих

відносин та операцій з пов'язаними сторонами на потенційний ризик шахрайства.

Під час встановлення суттєвості, аудиторська команда може розглянути операції з пов'язаними особами, як якісні аспекти суттєвості для встановлення окремої суттєвості на рівні операцій та розкриттів. Аудиторська група має обговорити відносини із пов'язаними сторонами з іншими особами, ніж управлінській персонал в межах фірми, наприклад з персоналом у відділах податкової, бухгалтерської або корпоративної звітності.

Вважаємо особливо важливим з точки зору якісного виконання аудиту операцій та відносин з пов'язаними особами, враховувати характер операцій, які здійснюються із пов'язаними сторонами, оскільки вони можуть мати більш високий ризик, порівняно із звичайними операціями.

Етап 3. Розуміння внутрішнього контролю клієнта

Відзначимо, що цей етап допомагає аудиторам у визначенні пов'язаних сторін з метою ідентифікації операцій із пов'язаними сторонами. З цією метою аудитори виконують такі дії.

Аудитори мають зрозуміти, які заходи контролю, якщо такі є, встановлені управлінським персоналом, для виявлення, відображення в обліку та розкриття інформації щодо відносин та операцій з пов'язаними сторонами. Якщо управлінській персонал не встановив заходи контролю за відносинами та операціями з пов'язаними сторонами, аудиторам необхідно отримати розуміння цих відносин та операцій через їх належний опис управлінським персоналом. Підкреслимо, що, на нашу думку, запити управлінському та іншому персоналу компанії, які можуть надати пояснення у зв'язку із відносинами та операціями із пов'язаними сторонами, також мають важливе значення для розуміння механізмів контролю.

Етап 4. Аудиторські процедури у відповідь на виявлені ризики

Слід зауважити, що МСА 550 пропонує наступний дизайн процедур реагування на виявлені ризики суттєвого викривлення [5]. Аудиторській команді необхідно виконати процедури інспектування записів або документів для підтвердження виявлених відносин та операцій з пов'язаними сторонами та виявлення інших, включаючи: перевірку банківських та юридичних підтверджень, отриманих у рамках інших аудиторських процедур; перевірку протоколів зборів акціонерів та управлінського персоналу та будь-які інші записи або документи, які вважаються необхідними, такі як звітність, яка

надається регуляторними органам, наприклад, проспекти емісії, звіти з трансфертного ціноутворення, податкові декларації з податку на прибуток та ПДВ; перевірку записів про інвестиції клієнта та його пенсійні плани тощо.

Якщо аудитором ідентифіковані домовленості, які вказують на існування відносин або операцій з пов'язаними сторонами, які управлінський персонал раніше не ідентифікував або не розкрив, цю інформацію необхідно негайно повідомити іншим членам аудиторської команди.

Аудиторам також необхідно розглянути будь-які фактори ризику шахрайства в контексті вимог МСА 240.

Команді з аудиту для визначення значних операцій з пов'язаними сторонами, які виходять за межі звичайного перебігу господарської діяльності клієнта, необхідно: 1) інспектувати відповідні контракти або угоди (якщо такі є) та 2) отримати аудиторські докази того, що операції були належно санкціоновано та схвалено.

Аудиторам необхідно отримати докази обґрунтованого твердження управлінського персоналу про те, що під час складання фінансової звітності, операція з пов'язаною стороною була здійснена на таких самих умовах, як і операції між непов'язаними сторонами (за ринковою угодою). Таки докази управлінського персоналу на користь підтвердження можуть включати порівняння умов операції з пов'язаною стороною з умовами ідентичної або подібної операції з однією або кількома непов'язаними сторонами тощо.

На нашу думку, аудиторам необхідно під час проведення аудиторських процедур уважніше ставитись до ідентифікації відносин та операцій із пов'язаними сторонами в першу чергу використовуючи легкодоступну інформацію, зокрема: інформацію, яка розкриває перелік акціонерів (засновників) компанії, відповідного управлінського персоналу, звичайних умов реалізації товарів (робіт) послуг, кредитування тощо, а також звертати увагу на наявність відносин та операцій із пов'язаними особами, які управлінський персонал раніше не ідентифікував.

Етап 5. Завершення виконання аудиту операцій із пов'язаними особами

На завершальному етапі, аудиторам необхідно оцінити відображення в обліку та розкриття інформації щодо виявлених відносин і операцій з пов'язаними особами. З цією метою аудиторській групі необхідно здійснити такі дії. Отримати письмові запевнення від управлінсь-

кого персоналу та від найвищого управлінського персоналу (де це доречно) про те, що вони розкрили: а) інформацію щодо пов'язаних сторін та всі відносини й операції з пов'язаними сторонами, про які їм відомо; б) забезпечили належне відображення в обліку і розкриттів інформації щодо таких відносин та операцій відповідно до вимог концептуальної основи.

Розглянути наслідки виконаних аудиторських процедур щодо відносин та операцій із пов'язаними сторонами та оцінити чи відображено в обліку і розкрито інформацію щодо виявлених відносин та операцій з пов'язаними сторонами в належний спосіб відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування; та чи є вплив відносин і операцій між пов'язаними сторонами на достовірне подання.

Окрім цього, оцінювання розкриттів інформації щодо пов'язаної сторони у контексті вимог до розкриттів інформації застосовної концептуальної основи фінансового звітування, для аудиторської групи, означає розгляд того, чи факти й обставини відносин і операцій суб'єкта господарювання з пов'язаними сторонами було належно узагальнено та подано так, що розкриття інформації є зрозумілими. Розкриття операцій з пов'язаними сторонами можуть бути незрозумілим, якщо: (а) економічне обґрунтування і впливи операцій на фінансову звітність є нечіткими або викривленими; (б) ключові умови або інші важливі елементи операцій, необхідні для їх розуміння, не було розкрито у належний спосіб.

На цьому етапі вважаємо неприпустимим з боку аудитора не наполягати на розкритті та погоджуватись із підходом управлінського персоналу не розкривати операції та відносини із пов'язаними особами.

ВИСНОВКИ

На підставі вищевикладеного об'єктивним є визначити, що розробка методичних підходів із застосуванням дієвих аудиторських процедур, які розроблені у відповідь на оцінені ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок операції з пов'язаними сторонами, надасть змогу подолати негативні наслідки та суттєві викривлення у фінансовій звітності від певних видів операцій із пов'язаними сторонами для користувачів фінансової звітності, що буде сприяти обґрунтованості аудиторської думки у міжсуб'єктному орієнтаційному процесі. Відповідаючи на очікування потенційних користувачів фінансової звітності компаній, аудиторам слід покращувати якість аудиторських процедур з метою отримання

належних та достатніх доказів щодо операцій та відносин із пов'язаними сторонами з розбудовою інформаційної складової у функціональній площині розкриття операцій з пов'язаними сторонами для посилення твердження, що операції з пов'язаними сторонами відбулися відповідно до законодавчих вимог.

Література:

1. Christoph Van der Elst. Empowering the Audit Committee and the Auditor in Related Party Transactions. Law Working Paper, 2016, no. 18. Available at: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm> (дата звернення: 28.04.2020).

2. Pizzo M. Transactions under a Contingency Perspective, Journal of Management and Governance, 2013, no. 5, pp. 212—213. Available at: https://econpapers.repec.org/article/kapjmg/gv/v_3a17_3ay309-330.htm (дата звернення: 28.05.2020).

3. Destianne N. Do Related Party Transactions Matter to Auditors. Universitas Gadjah Mada, Indonesia. Journal of Communication, 2008, vol. 5 Available at: https://foura.org/download/foura_2017/foura_028.pdf (дата звернення: 15.05.2020).

4. Аудит. Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту: підручник / за ред. проф. Немченко В.В., Редько О.Ю., Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 540 с.

5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2016—2017. Міжнародна Федерація Бухгалтерів, Аудиторська Палата України. URL: http://www.apu.com.ua/files/temp/Audit_2018_1.pdf (дата звернення: 06.04.2020).

6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 24 Розкриття інформації про пов'язані сторони: https://www.mof.gov.ua/storage/files/IAS-24_ukr_2016.pdf (дата звернення: 06.04.2020).

7. Germain M. and Magnier V. French Commercial Code. It must be mentioned that the quality of the report of the auditors is criticized for being insufficient to assess the related party transaction adequately, R. 225—31. Les Societes Commerciales, LGDJ, Issy-Les-Moulineaux, 2014, no. 2205, p. 475.

References:

1. Van der Elst, Ch. (2016), "Empowering the Audit Committee and the Auditor in Related Party Transactions", Law Working Paper, vol. 18, Available at: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm> (accessed 28 April 2020).

2. Pizzo, M. (2013), "Transactions under a Contingency Perspective", Journal of Management and Governance, vol. 5, pp. 212—213, Available at: https://econpapers.repec.org/article/kapjmg/gv/v_3a17_309-330.htm (accessed 28 May 2020).

3. Destianne, N. (2008), "Do Related Party Transactions Matter to Auditors. Universitas Gadjah Mada, Indonesia.", Journal of Communication, vol. 5, Available at: https://foura.org/download/foura_2017/foura_028.pdf (accessed 15 May 2020).

4. Nemchenko, V. V. and Redko, A. Yu. (2016), Audyt. Osnovy derzhavnoho, nezalezhnogo profesijnogo ta vnutrishn'oho audytu [Audit (Of the state, independent and professional internal audit)], Tsentr uchbovoi literatury, Kiev, Ukraine.

5. International Federation of Accountants, Audit Chamber of Ukraine (2017), "International standards on quality control, auditing, review, other assurance, and related services", Available at: <http://www.apu.com.ua> (accessed 6 April 2020).

6. Ministry of Finance of Ukraine (2013), "International Accounting Standard 24 Related Party Disclosures", Available at: https://www.mof.gov.ua/storage/files/IAS-24_ukr_2016.pdf (accessed 12 April 2020).

7. Germain, M. and Magnier, V. (2014), "French Commercial Code. It must be mentioned that the quality of the report of the auditors is criticized for being insufficient to assess the related party transaction adequately", Les Societes Commerciales, LGDJ, Issy-Les-Moulineaux, , vol. 5, no. 22, p. 475.

Стаття надійшла до редакції 27.06.2020 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net
тел.: (044) 223-26-28, (044) 458-10-73